תלמוד בבלי · ראשונים · תוספות רי״ד

תוספות רי"ד על עבודה זרה מהדורא תנינא

רבנו ישעיה דטראני [הרי"ד]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות רי"ד על עבודה זרה מהדורא תנינא

רבנו ישעיה דטראני [הרי"ד]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-ריד-על-עבודה-זרה-מהדורא-תנינא/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ג. 4
דף ג: 4
דף ה: 5
דף ו. 6
דף ו: 7
דף ז: 8
דף ח. 8
דף י. 9
דף יא: 10
דף יב. 10
דף יב: 11
דף יג: 11
דף יד. 11
דף יד: 12
דף טז. 12
דף כא. 13
דף כב. 13
דף כה: 13
דף כו: 13
דף כז. 13
דף כז: 14
דף כט: 14
דף ל. 14
דף לא. 15
דף לב: 15
דף לג. 15
דף לג: 16
דף לה. 16
דף לה: 17
דף לו: 18
דף לז. 18
דף נ. 19
דף נא: 19
דף נב. 20
דף נב: 20
דף נג. 20
דף נד. 20
דף נז. 21
דף נז: 21
דף נט. 21
דף ס. 22
דף ס: 22
דף סא: 23
דף סב. 23
דף סב: 24
דף סד. 24
דף סה. 24
דף סה: 24
דף סו: 25
דף סז. 25
דף סח: 25
דף סט. 25
דף סט: 26
דף עב. 26
דף עב: 27
דף עג. 27
דף עג: 27
דף עד. 28
דף עד: 28

דף ב.

לפני אידיהן כו' ומנן דחשיבא בתרא דכתיב וארי חיוא אחרי תנינה תני רב יוסף אלו הפרסיים שאוכלין ושותין כדוב ומסורבלין בשר כדוב פי' האי ראי' וארו חיוא תניי' לאו למשמע מינה דמשום דהוא תניני' חשיבא דא"כ יותר היא חשיב' מלכות בכל שהיא ראשונה אלא עיקר חשיבותיה של פרס יותר משאר אומות אינואלא משום דמשכא מלכותא עד דאתי משיחא כדאמרי' לקמן ומ"ש הני דקא חשיבי ומ"ש הנך דלא חשיבי משום דהנך משכא מלכותייהו עד דאתי משיחא והאי דקא מייתי להאי קרא לומר לך דמלכות חשיב' שהוזכרה בארבע מלכיות כדתני רב יוסף דהאי דוב הוא מלכות פרס ואע"ג דבבל היתה ראשונה כבר באה פרס והשפילה ולקחה מלכותה ואע"פ שמלכות יון השפילה מלכות פרס הנ"מ שלא תמלוך על ישראל שהיו בא"י בבית שני אבל היא מולכת במלכותא וכל גליות של בבל משועבדים תחתי' עד ביאת המשיח וזהו מה שאומר לפנינו סברי אינהו מישתעבדי בישראל אכן לא משתעבדינן בהו דאע"ג דכמה אומות שיעבדו ישראל כגון מצרים ובבל ויון מ"מ אלו שיעבדו לפי שעה וכלה שיעבודם אבל רומי ופרס משעבדים בישראל עד ביאת המשיח שהרי עד אז מושלת מלכותם ורומי היא משעבדת בגליות מלכות רומי ופרס היא משעבדת בגליות בבל ויא מלכות ישמעאל המולכת עכשיו ומסורבלין בשר פי' בערוך גדלי בשר תרגומינ' מסרבלא בישרא:

דף ג.

הרי הוא ככהן גדול לאו דוקא שהרי אין להן שכר כמצוה ועושה וכ"ג הוא מצוה אלא גוזמא היא ולחשיבותא בעלמא נקטי' כדתנן בפ"ק דכתובות היתה מעוברת מה טיבו של עובר זה מאיש פלוני וכהן היא דלאו דוקא כהן שהרי אינה נאמנת בזה להחזיקו כהן אלא גוזמא בעלמא קאמרה שהוא כשר כאלו היה כהן ובפ' ארבע מיתות מוקים לה בשבע מצוות דידהו אבל בשאר תורה חייב מיתה:

דף ג:

שניות יושב ודן כו' אי קשי' והא בראש השנה דן את כל העולם י"ל דס"ל לרב כר' יוסי דאמר אדם נידון בכל יום א' נמי כרבנן סבירא לי' ונהי דנידון בר"ה אם ימות אם יחיה וכמה מזונות יהיו קצובין לו אבל מיהו על מעשיו שהוא עושה בכל יום הוא נידון עליהן בכל יום ולקוח בהם תדיר ומזונותיו נמי אע"פ שקצובין לו מר"ה בכל יום מתעסק עליהם הקב"ה היאך ימציאם לו:

שניות יושב ודן כו' אי קשי' והא בראש השנה דן את כל העולם י"ל דס"ל לרב כר' יוסי דאמר אדם נידון בכל יום אי נמי כרבנן סבירא לי' ונהי דנידון בר"ה אם ימות אם יחיה וכמה מזונות יהיו קצובין לו אבל מיהו על מעשיו שהוא עושה בכל יום הוא נידון עליהן בכל יום ולוקחה בהם תדיר ומזונותיו נמי אע"פ שקצובין לו מר"ה בכל יום מתעסק עליהם הקב"ה היאך ימציאם לו:

דף ה:

אמר רבא ש"מ לא קאים אינש אדעתי' דרבי' עד ארבעין שנין פי' דה"ק להו ולא נתן ד' לכם לב לדעת עד היום הזה שהיום הזה אני רואה לכם לב אבל עד היום הזה לא ראיתי לכם לב ומפני שלא ראה להם לב לא רצ' להוכיחם כל מ' שנה ש"מ לא עמדו ישראל על דעתו של משה עד מ' שנה ומה לב ראה להם משה באותו היום כדפירש המורה בהאי קרא בשילהי והיה כי תבאו כשכתב משה את התורה ונתנה לכהנים בני לוי ובאו ישראל ועירערו עליו כו' כדמפרש התם:

פיסקא שלשה ימים כו' התם דלאכילה חד יומא סגיא הכא דלהקרבה בעי' תלתא יומי פי' בע"כ ההוא לא מפרשא אלא משום אכילה ולא משום הקרב' ומדקתני סיפא בארבע' פרקים אלו משחיטין את הטבח בע"כ אפי' שור שוה מנה ואין לו ללוקח אלא דינר משחיטין אותו בע"כ כו' אלמא לאכילה מיירי ואי קשיא והא אנן נמי מקרבינין באלה הפרקים והילכך ניחוש טובא. תשובה [אותו ואת בנו] קיל ועד דלא מיברר לן דבההיא יומא קא שחטי לא בעי הכרז' הילכך אע"ג דזבנה להקרבה יש לומר דלאכלו היום קנאו ולא לשומרו ליום טוב אבל ע"ז דחמירא משעה דזבני לקרבן אע"ג דזבני עמי לאכילה חיישינן ותלמודא לא אתי לתרוצי אלא תרתי מתני' דלא תיקשי זמן אזמן דהאי זמן הוי לאכילה אבל האי הוי להקרבה אבל האי קושיא דהתם נמי ניחוש מזמן הקרבה לא איזדקיק לתרוצי משום דלא אקשי לי' מידי:

דכתיב מכל החי ומכל בשר אי קשיא והא שנים מכל כתיב ולא באו שנים אלא בהמה טמאה דלא חזי להקרבה תשובה הא דכתב שני' מכל ה"פ אל תפחות משנים וזה הכתוב הוא כולל טמאות וטהורות שבצווי ראשון לא הפריש בין טהורות לטמאות כ"א בצווי (ראשון ו) שני וכך פירש המורה בפרשה ולא כתב מכל החי אלא משום בהמה טהורה דחזיא להקרבה:

אמר רבא ש"מ לא קאים אינש אדעתי' דרבי' עד ארבעין שנין פי' דה"ק להו ולא נתן ד' לכם לב לדעת עד היום הזה שהיום הזה אני רואה לכם לב אבל עד היום הזה לא ראיתי

לכם לב ומפני שלא ראה להם לב לא רצ' להוכיחם כל מ' שנה ש"מ לא עמדו ישראל על דעתו של משה עד מ' שנה ומה לב ראה להם משה באותו היום כדפירש המורה בהאי קרא בשילהי והיה כי תבאו כשכתב משה את התורה ונתנה לכהנים בני לוי ובאו ישראל ועירערו עליו כו' כדמפרש התם:

פיסקא שלשה ימים כו' התם דלאכילה חד יומא סגיא הכא דלהקרבה בעי' תלתא יומי פי' בע"כ ההוא לא מפרשא אלא משום אכילה ולא משום הקרב' ומדקתני סיפא בארבע' פרקים אלו משחיטין את הטבח בע"כ אפי' שור שוה מנה ואין לו ללוקח אלא דינר משחיטין אותו בע"כ כו' אלמא לאכילה מיירי ואי קשיא והא אנן נמי מקרבינין באלה הפרקים והילכך ניחוש טובא. תשובה [אותו ואת בנו] קיל ועד דלא מיברר לן דבההיא יומא קא שחטי לא בעי הכרז' הילכך אע"ג דזבנה להקרבה יש לומר דלאכלו היום קנאו ולא לשומרו ליום טוב אבל ע"ז דחמירא משעה דזבני לקרבן אע"ג דזבני נמי לאכילה חיישינן ותלמודא לא אתי לתרוצי אלא תרתי מהני' דלא תיקשי זמן אזמן דהאי זמן הוי לאכילה אבל האי הוי להקרבה אבל האי קושיא דהתם נמי ניחוש מזמן הקרבה לא איזדקיק לתרוצי משום דלא אקשי לי' מידי:

דכתיב מכל החי ומכל הבשר אי קשיא והא שנים מכל כתיב ולא באו שנים אלא בהמה טמאה דלא חזי להקרבה תשובה הא דכתב שני' מכל ה"פ אל תפחות משנים וזה הכתוב הוא כולל טמאות וטהורות שבצווי ראשון לא הפריש בין טהורות לטמאות כ"א בצווי (ראשון ו) שני וכך פירש המורה בפרשה ולא כתב מכל החי אלא משום בהמה טהורה דחזיא להקרבה:

דף ו.

איבעיא להו שלשה ימים הן ואידיהן או הן בלא אידיהן פי' האי שלשה אלפני קאי וה"ק ג"י לפני אידיהן אסור בלא אדיהן או דילמ האי ג' לאו אלפני קאי אלא אאסו' וה"ק ג' ימים אסור מלשאת ולתת והן עם האיד והאי דתני לני לומר דלפני האיד מתחילין והכי מתפריש לפני אדיהן מתחיל האיסור ומושך שלשה ימים עם האיד:

איבעיא להו שלשה ימים הן ואדיהן או הן בלא אידיהן פי' האי שלשה אלפני קאי והו"ק ג"י לפני אידיהן אסור בלא אידיהן או דילמ האי ג' לאו אלפני קאי אלא אאסו' וה"ק ג' ימים ר מלשאת ולתת והן עם האיד והאי דתני לפני לומר דלפני האיד מתחילין והכי מתפריש לפני אידיהן מתחיל האיסור ומושך שלשה ימים עם האיד:

איבעיא להו משום הרויחא אסור או משום ולפנ עור לא תתן מכשול ומאי נפקא מינה דאית לי' בהמה לדידי' כו' קשי' י טובא נהי דלמכור להם מצינן לפרושי משום ולפני עור וכן להשאי' שלא ישאל לו דבר הצריך לו להקריבו ואע"ג דשאלה הויא בדב' דהדר בעין הא אשכרן לשון שאלה במס' שבת אפילו בדבר שאינו חוזר בעין כדתנן שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני ומפרש התם דשאלה הויא לזמן מועט ואע"ג דלא הדרא בעין וכן להלוותן ולפרעון שלא יקנה באותן הדמים קרבן לע"ז אלא לקנות מהן ולשאול וללות וליפרע מהן אמאי אסור מאי משום מלפני עור איכא ואי אמרת משום גזירה כדמפרש אביי לקמן א"כ כי אית לי' נמי אמאי לא גזרי' משום דלית לי' השתא לקנות אטו למכור גזרי' כי אית לי' אטו לית לי' לא גזרי'.

דף ו:

תני רב זביד בי' ר' אושעיא דבר שאין מתקיים מוכרין להן. אבל אין לקוחין מהן ולקמן בפירקין אמרי' הולכין ליריד של גוים ולוקחין מהן בהמה עבדים ושפחות בתים שדות וכרמים. נמצא עכשיו דבר המתקיים אסור למכור להם ומותר לקנות מהם ודבר שאינו מתקיים מותר למכור להם ואסור לקנות מהם:

ההיא מינא דשדר לי' דינרא קיסרנאה לר' יהודא נשיאה ביום אדו הוה יתיב ריש לקיש גבי' כו' פי' אין זה ר' יהודא הנשיא שהוא רבינו הקדוש שלא מצינו שהי' ריש לקיש בימי רבי ולא עוד אלא שהי' (מודה) [מורה] לו אלא זה הוא בן בנו של רבי שאחרי מות רבי הי' נשיא גמליאל בנו כדאמרי' בכתובות בפ' [הנושא] גמליאל בני נשיא וזה ר' יהודא יש לומר שהי' בנו של גמליאל והכי גרסי' בירושלמי בפ' מי שמתו מוטל לפניו כד דמך ר' יודא נשיאה בר ברי' דרב יהודא נשיאה דחף ר' חייא בר בא לר' זעירא בכנשתא דגופנא דצפרין וסאבית והכי אמרי' נמי לקמן בפ' אין מעמידין דר' יהודא נשיאה הוא בן ר"ג בנו של רבי:

אמר אביי גזרה ליפרע אטו לפורען אי קשיא והא מתני' מוכח בפירוש שמח הוא לאחר זמן אלמא משום דמודה הוא יש לומר דס"ל לאביי ליכא למיגזר דילמא אזיל ומודה אלא היכא דמטו מני' רווחא לגוי אבל הכא דלא מטא לי' רווחא אלא שמוח שמחה בעלמא לא אזיל ומודה ורב' סבר בכל מידי אזיל ומודה ואע"ג דלא מטי לי' רווחא:

דף ז:

אמרו לו נשתקע הדבר ולא נאמר פי' שיהא החרדל מתעשר ירק מפני שעדיין לא נגמר פריו וסתם חרדל לזרע קאי ולא לירק ואסתייע משבת דסתמי' נמי לזרע קאי ואפ"ה אמר ר"א דמתעשר ירק דירק נמי גמר פרי הוא ואהדר לי' התם בדגינונית' שבוודאי אותם שבגנות זורעין אותן ע"ד ירק ועל דעת זרע אבל בשדות בין שבת בין חרדל התמייהו לזרע קאי ולא לירק:

דף ח.

פיסקא ואלו הן אידיהן של גוים כו' ריב"ל אמר קלנדס לכל אסורה פי' ומאי דתנן לקמן עיר שיש בה ע"ז חוצה לה מותר כגון שלא היו משועבדין אותן שבחוץ לאותן שבפנים ועד כאן לא קמבעיא לן אלא משועבדין אבל אם אינן משועבדין אפילו סמוכין מותרין: וניטפי חדא שהא מה שפירש המורה דמאן דמני לשני חרבן לא מני להההוא שתא בהדי שני חרבן אלא בהדא שני דקם ביתא הואיל ונפיק לה רובא בט' באב קשיא לי טובא דבמסכת ערכין בשילהי פרק שני מוכח דההוא שתא דחרוב ביתא בכלל שני דחרבן מנינו לה ולא בכלל שני דקם ביתא דת"כ שני קם בית שני בלאו האי שתא דחרוב ביתא דאמרי' התם בשנייי' במוצאי שביעית היכי משכחת לה מכדי בית שני כמה קם ארבע מאה ועשרים ארבע מאה תמניא יובלי ארביסר תרי שבועי פשה להו שית הו"ל בשיתא בשבועא הא מני ר' יהודה היא דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן איתי תמני מן תמני יובלא והני שית הויין להו ארביסר אשתכח דבמוצאי [שביעי'] חרוב אלמ' מיכן מוכיח דכל ת"כ שני דקם ביתא לבר משתא דחורבן מנינן להו וכלין בשנת שביעית עצמה ואותה שנה שנחרב הבית הוא שנת מוצאי שביעית דאי אמרת דשנת החרבן בכלל ת"כ שני דקם ביתא אכתי לא משכחת דבמוצאי שביעית חרוב בית' אלא בשביעית עצמה וכתב המורה ובמסכת ערכין פרכי' לר' יהודא חורבן בית שני במוצאי שביעית היכי משכחת לה מיכדי בית שני כמה קם ארבע מאה ועשרים תמני שני לארבע מאה פיישי איובלי שדינהו אעשרים הרי כ"ח אשתכח דבשנת השמטה חרוב ומשנינן הנך שית שנין עד דסליק עזרא ומקדש לא מנו שמיטין הילכך דל מנייהו שית שנין קמייתא אישתכח דבעשרי' ותרתין ליובל חרוב והוא מוצאי שביעית ואינו נראה לי דשום פירכא לא פרכי' התם בערכין לר' יהודא אלא שפיר אוקום תלמודא לההוא מתניתא דתני וכן בשנייי' הא מני ר' יהודה הוא כו' כדכתבית לעיל וקם ההוא שינויא ולא אפריך אלא הכי פירש התם אי ר' יהודה בראשונה לא משכחת לה כו' פי' התינח בשני' דחרב הבית במוצאי

שביעית משכחת לה לרב יהודא כדשנית אלא בראשונה במוצאי שביעית לא משכחת ליה לר' יהודא אלא לרבנן. ומשני התם דאתיא נמי אליבא דרבי יהודא וכולה מתניתא בין רישא בין סיפא הוא רבי יהודא. הדר אמר איבעית אימא לעולם רבנן וכי קתני וכן בשני אשארא פי' לעולם ההיא מתניתא כרבנן אתיא ומש"ה תני דבראשונה חרב הבית במוצאי שביעית ומאי דתני וכן בשניי' דקשיא לן דלא אתיא כרבנן אשארא קאי דהיינו אתשעה באב ואמוצאי שבת ולא אמוצאי שביעית דודאי לרבנן לא משכחת לה דחרב בית שני במוצאי שביעית הדר אתי רב אשי לפרוקי דלא צריכינן לאדיחוקי ולאיקומי דהאי דתני וכן בשניי' אשארא קאי ולא אמוצאי שביעי' אלא גם אמוצאי שביעית קאי ואתיא כרבנן ומאי דקשיא לן לעיל לרבנן לא קשיא דהנך שית שנן עד דסליק עזרא ומקדש לא קא חשיב להו פי' דל שית שנין מעשרין אשתכח דכלין בארביסר ובמוצאי שביעית חרב ביתא ואותה שנה של חורבן אינה בכלל ת"ק שנה של בנין הבית כדפרשינן אליבא דר' יהודה אישתכח השתא דבין לרב יהודא בין לרבנן שנה החורבן אינה בכלל ת"ק שנים של בני הבית אלא היא שנה ראשונה שמונין לחורבן הבית ושנה ראשונה של שמטה וא"כ מה צורך לומר וניטפי חדא שתא וי"ל דרב אשי לאו אליבא דתנאי אמר למילתי' אלא אליבא דכ"ע דלא מנו שמיטין אלא בתר שית שנין דסליק עזרא והילכך איבעית לאוקמי מתניתא דתני וכן בשניי' כרבנן צריכינן למימר דשנת החורבן אינה ממנין ת"כ שנים ואיבעית לאיקומי כרב יהודא צריכינן למימר דשנת החורבן אינה ממנין החורבן אלא ממנין ת"כ שנים שעמד הבית ומשום דרב הונא ס"ל כר' יהודא דאמר שנת חמשים עולה לכאן ולכאן מוקי להאי מתניתא כר' יהודא ומפרש דשנת החורבן היא בכלל ת"כ שני הבנין ומש"ה קאמר וניטפי חדא שתא כפי מה שהקשיתי ותירצתי מצאתי כתוב בתשובת רבינו גרשום זצוק"ל:

דף י.

בגולה אין מונין אלא למלכי יון מהכא מוכח דלא קפדיני' אשלום מלכות ונ"ל שאף הגיטין היו מונין למלכי יון ואע"ג דתנן בפ' הזורק כתב לשם מלכות שאינה הוגנ' לשם מלכות מדי לשם מלכות יון כו' עד תצא מזה ומזה והולד ממזר מזה ומזה ואפילו רבנן דפליגי עלי' דר"מ ואמרו הולד כשר מודו דתצא כדאמרי' בפרק המגרש אפ"ה נהגו לכתוב למלכות יון ולא חיישינן לשלום מלכות משום דחזי דלא הוו קפדי עלייהו ואין לומר דדווקא לשטרות קאמר ולא לגיטין דכל טעמא דמילתא אינו אלא משום שלום מלכות כדמפרש בפ' הזורק. ואם לא חשו בשטרות למה יחושו בגיטין א"ו בכל נהגו

למנות למלכי יון. וכיון דבמנהגא תליא מילתא ולא חיישי' למתני' דגיטין גם מה שאנו נוהגים למנות לבריאת עולם בין לגיטין בין לשטרות כשר הוא ואין לחוש לשום מלכות וכדברי מצאתי כתוב בתוספ' אחת:

והתניא יום גנוסיא שלו ויום הלידה שלו יום גנוסיא של בנו. ויום לדת בנו. פי' ומתני' נמי דקתני ויום גנוסיא סתם אתרוויהו קאמר בין על גנוסיא שלו בין אגנוסיא של בנו וכן יום הלידה אתרוויהו קאמר בין על שלו בין על לידת בנו העתיד למלוך תחתיו אבל ביום המיתה לא תניא מיתה שלו ומיתה של בנו דדוקא ביום מיתתו עושה בנו שמחה כל שנה מפני שבמות אביו זכה הוא למלכות אבל ביום מות בנו שהמליך בחייו אינו עושה שמחה מפני שאבל היא לו:

דף יא:

ת"ש יום תגלחת זקנו והנחת זקנו בלוריתו יום תגלחת זקנו והעברת בלוריתו ותרתי מתנייתא נינהי אשתכח דפליגין אהדדי דמאן דתני הנחת בלוריתו ולא תני העברת משמע סבאנחה פלחי לע"ז אבל בהעברה לא פלחי ומאן דתני העברה ולא תני הנחה משמע דבהעברה פלחי לע"ז אבל בהנחה לא פלחי דודאי מתני' דתני סתם איכא למימר דאתרווייהו קאי בין אהנחה ובין אהעברה אבל מתנייתא דחדא מיפרשא הנחה וחדא מיפרשא העברה משמע דפליגן אהדדי והיכי מצינן למיפשט מנייהו דפלחי בתרווייהו הילכך נ"ל דחדא מתניתא היא. ופשטינן מינה דבתרווייהו פלחי והאי דתני תגלחת זקנו תרי זימני משום דהכי הוה נהוגין מגלחין זקנן והשיער שבראשן חוץ ממה שאחורי העורף שמניחין לשם ע"ז ולתקופת השנה מגלחין זקנן ומעבירין גם אותה בלורית לשם ע"ז ובתרווייהו פלחי ובתרווייהו איכא תגלחת זקנו:

אחת לשבעים שנה. פי' כנגד גלות בבל כלומר אומרים שקץ גאולתן שבעים שנה הוא כמו שנגאלו מבבל וכשמגיעין שבעים שנה ואין נגאלין. עושין אותו יום איד ועוד מצפים עד שבעים אחרים:

דף יב.

עיר שיש בה ע"ז כו' ה"נ לא חשו חכמים משום דמי ע"זביד גוי פירוש יש לומר דמי ע"ז הן שרוצין לקנות מהן בהמה לע"ז ולא מפני שהן אסורין בהנאה אלא משום דקעבר אלפני עור לא תתן מכשול. שהוא איסור תורה. אבל לשאת ולתת עמו ביום אידו אינו אסור אלא מדרבנן דקרא דלא ישמע על פיך לאו הכי הוא דאתי אלא כפשטי' אי נמי יש

לפרש הני דמי ע"ז שמכר הגוי צלמים ואע"ג דפשטינן בהילכתא קמייתא דפרק השוכר דדמי ע"ז ביד גוי מותרין אכתי לא הוו קים להו והוו סברי דהן אסורין והכא מוכח לקמן נמי בפ' אין מעמידין דדמי ע"ז ביד גוי אסורין ובפ' השוכר אמרי' דאיבעיא להו ופשטו להיתרא יש לומר שלא הי' נודע לרבים זה ההיתר:

רבא אמר לא חשו להן חכמים משום בישולי גוים פי' כגון ששפתו אותן קודם שידליקו האש שאם היתה הכירה דולקת אין בו משום בישולי גוים כדאמרי' בפירקין דלקמן שופתת אשה ע"ג כירה כו':

דף יב:

פיסקא עיר שיש בה ע"ז כו' והא איכא צער בעלי חיים אמר אביי דרחמנא אמר ואת סוסיהם תעקר קשיא לי היכי אמרי' בפ"ק דחולין במעשה דר' פנחס בן יאיר עקרנא להו איכא צער בעלי חיים:

דף יג:

ר' יעקב זבן סנדלא ר' ירמי' זבן פיתא ק"ל דהני שאין מתקיים הן והיכי זבני להו מגוים ביום אידם ירושלמי ר' חייא בר בא שלח מזבן לי' סנדל מן ידידה דצור א"ל ר' יעקב בר אחרא ואת (מלקוחי ידידי) [מלוקחי יריד] א"ל ואתה לא לקחת לך גלוסקין מימיך א"ל שניי' היא דמר ר' יוחנן לא אסרו דבר שהוא חיי נפש:

פיסקא ואלו דברים אסורין למכור לגוים איצטרובילין ובננות שוח קשיא לי דתנן בריש מסכת דמאי הקלין שבדאמי השיחין והרימין והעזרדין ובנות שוח כו' דאלמא לא חשיבי והכא היכי אמרי' דחשיבי ומקרבו להו לע"ז וי"ל מתוך שאינן מתבשלות אלא לשלש שנים כדתנן בריש פ"ח דשבועות ובנות שוח שביעית שלהן שניי' שהן עושות לשלש שנים כו' מש"ה חשיבי להו כתב רבי' האי גאון זצוק"ל בשער עשיר של מקח וממכר ואלו שאסור למכור לגוי ביום איד שלהן דאמר רבב"ח א"ר יוחנן כולן בפטוטרותיהן שנינו נראין הדברים שסובר רבי' שימי אידיהן קורא פטוטרות והדבר רחוק מן הדעת מאוד:

דף יד.

הכ"ע דקאמר זה וזה פי' כגון שהזכיר לבן שחור ואדום הי' מתיר ר' יהודא למכור לו לבן לבדו כיון שהזכיר גם שחור ואדום וזו בין התרנגולים דתנן שהזכירו בין התרנוגלין והילכך מוכרו לבדו תניא נמי הכי אמר ר' יהודא אימתי בזמן שאמר תרנגול לבן אבל אמר זה וזה מותר זאת הברייתא מוכחא בפירוש אבל בפירוש המורה לא מוכחא:

דף יד:

פיסקא מקום שנהגו למכור כו' ישראל ששכר פרה מכהן יאכילנה כרשיני תרומה פי' כרשיני תרומה אין נאכלין אלא לבהמת כהן ולא לבהמת ישראל הילכך ישראל ששכר פרה מכהן אע"פ שמזונותי' עליו פרה דכהן היא ורשאי להאכילה כרשיני תרומה דדידי' הוה וא"ח היאך ימצא ביד ישראל כרשיני תרומה כגון שקנה אותם מכהן ומה שנדחק המורה בזה אינו נ"ל:

בן בתירא מתיר בסוס ירושלמי ר' יוסי בר בון בשם ר' חונא בן בתירא ור' נתן שניהם אמרו דבר אחד דתני הוציא מן הבהמה ומן החי' ומן העופות בין חיים בין מתים חייב ר' נתן אומר מתים חייב חיים פטור רבנן אית להון חיוב חטאת ואינון מתיבין ליה אכן בשיטתו השיבוהו בשיטתך שאתה אומר משום שבות כן אוף אנא אית לי לכשיזקין כודנו ברחיים מיכן מוכיח שאף המשוי חשוב מלאכה אצל בהמה ולא כמו שפירשתי בפ' מי שהחשיך במדורא בתרא ואי קשיא כיון שהמשוי חשוב מלאכה אצל בהמה בלאו מחמר נמי ליתסר דהא קא עביד בה גוי מלאכה בשבת דומיא דשאלה ושכירות מה צורך לומר דשמעי' י' לקליה נ"ל שכך מוכחת השיטה שכל מלאכה שהתחילה בה הבהמה מערב שבת מותר להניחה לעשות כל השבת ואין בכך כלום ולא הוזהרנו אלא שלא תתחיל במלאכה בשבת הילכך גבי שאלה ושכירות שמתחלת לעשות המלאכה בשבת בלאו מחמר נמי קא עבר אבל גבי נסיוני וגבי נתינת כיס שמתחלת לעשות המלאכה מבעוד יום אינו עובר עד שיחמר אחריה ואין בידי ליתן טעם לדבר עיין בפ' מי שהחשיך במהדורא תליתאה:

דף טז.

פיסקא אין מוכרין להן דובים ואריות כו' מיתיבי כשם שאין מוכרים לם בהמה גסה כך אין מוכרין להן חיה גסה ואפילו במקום שמוכרין להן בהמה דקה אין מוכרין כ"כ בספרי וה"פ כגון שהיא מזקת והמורה גריס חיה גסה ולא מסתבר:

פיסקא אין בונין עמהם כו' אם פריו יתן בעתו עלהו לא יבול פי' בעתו ולא קודם עתו זה תלמוד שלא הגיע להוראה וכיון שהגיע עתו לא יאחרנו זה שהגיע להוראה ואינו מורה ועתה מתיישב יפה והיינו דאמר ר' אבא. אמר רב הונא מאי דכתיב כי רבים חללים הפילה וכו':

דף כא.

פיסק אף במקום שאמרו כו' ואם התנו מתחילה מותר נ"ל דוקא לקבל שדה בשותפות מותר ע"י שיתנו מעיקרא מפני שמלאכת הימ"פ שוה אבל במשא ומתן אפילו ע"י תנאי אסור מפני שביום אחד מרויח יותר מחדש א' ונמצא שגוי עושה בשבת שליחותו של ישראל וחולק עמו ואפילו בשדה נמי קשיא לי דאע"ג דליכא למיחש לאיסור שבת מי שרי האמרינן בפ' ארבע מיתות תניא ושם אלהים אחרים לא תזכירו כו' עד ולא יגרום לאחרים שידרו בשמו. ויקיימו בשמו מסייע לי' לאבוה דשמואל דאמר אבוה דשמואל אסור לאדם שיעשה שותפות עם הגוי שמא יתחייב לו שבועה ונשבע לו בע"ז והתורה אמרה לא ישמע על פיך:

פרק אין מעמידין

דף כב.

אין מעמידין בהמה כו' מאי מיטב דמי מיטב ירושלמי ויאמר שאול מעמלקי הביאום אין למדין משאול דמר שמעון בן לקיש שאיל גרופיות של שקמה היה והא כתיב ויקן דוד את הגורן יקנה ולא הקרב. והא כתיב ויאמר אבנר לדויד י"י אלהיך ירצך. ירצך בתפילה. והכתיב ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה מכל אלה אין את מקריב אבל לוקח את את תמימים ומקריב מה עבד לה ר' אליעזר ליקח את בדמים ומקריב:

דף כה:

אלא ישראל למעלה וגי למטה מה שפירש המורה אלא שטופלו לימינו ולא הוי אחריו ממש אינו נ"ל דלא נאמר טופלו בימינו אלא במישור:

דף כו:

וחכמים אומרים גוי מל את ישראל קשיא לי מ"ש מילה משחיטה דשחיטת הנכרי הוי נבלה ואע"ג דישראל עע"ג ומילתו כשרה:

דף כז.

ומתרפאין ממנו ריפוי ממון ולא ריפוי נפשות פי' דשכיח רופא ישראל אבל אי לא שכיח רופא ישראל מה יעשה בע"כ יתרפא מן הגוי:

דף כז:

ספק חי ספק מת חולי המסוכן למיתה בספק אין מתרפאין מהן היכא דשכיח רופא ישראל אבל אם אין רופא ישראל מצוי בע"כ מתרפא ממנו כדפרישית אבל חולי שבודאי ימות בו ואין רופא בעולם שיוכל לרפאותו מתרפיאן מהן ואע"ג דאיכא ישראל רופא דכיון דבעיקר ימות לחיי שעה שמא הגוי יקרב מיתתו לא חיישי' ופתרון המורה אינו הולך כך ולא נראה לי.

ומעשה בבן דמא כו' פי' אע"פ שראה ר' ישמעאל שהי' בוודאי מת לא רצה להניחו להתרפאותו משום דחייש לחיי שעה:

דף כט:

אמר רב אשי הא אתא לאשמעי' חומץ שלנו בי גוים א"צ חותם בתוך חותם ה"ה נמי דהיה מצי למימר דאתא לאשמעי' דחומץ שלנו שנגע בו הגוי מותר דליכא למיחש שמא ניסכו:

דף ל.

ואילנתית כברייתא מותרת פי' המורה שלא הי' תחלה יין ביד גוי אלא לקחה עשוי' מיד ישראל מותרת בהנאה דתו לא מנסך לה ונ"ל שגם בשתייה מותרת אי קים לן דהיא היא שקנה מישראל ואי לא קים לן בגוה דחיישי' דילמא אחריתי הוא אסורה אפילו בהנאה דשמא עיין דגוים היא זו. ולפי פתרון המורה יש לדקדק דוקא אילנתית שקנה הגוי מישראל מותרת דלא חזיא לנסוכי אבל יינומילין שקנה הגוי מישראל אסורה משום דחזיא לנסוכי שמפני הדבש שעירב בו לא בטל מתורת יין ולאפוקי מישראל שאומר שכיון שאין ראוי לנסכו ע"ג המזבח אינו ראוי לנסכו לפני ע"ז ואין בו משום יי"נ תדע דלא אמרי' הכי דהא יין מזוג פסקי' הילכתא לקמן דיש בו משום יין נסך והא אינו ראוי לנסכו ע"ג המזבח ואפ"ה תערובת המים לא ביטלתו מדין יי"נ הכא נמי תערובת הדבש לא ביטלתו מדין יי"פ ואע"פ שאינו ראוי לנסכו ע"ג המזבח:

על לגבי רשמעון בן ירוד הוא אחיו של ר' יהושע בן זירוד המוזכר בפ' הכל שוחטין ואע"פ שאותו היה בדורו של ר' יחנן שיהי' זה בדורו של ר"ל:

וסליק [חמרא] עלוי פרוונקא השליח יקרא פקונקא כדאמרי' קיינא דאיגרתא איהו להוי פרוונקא וכדאמרן בהלכתין דלעיל פרוונקא דאישתא צמירתא והא בפ' תולין את המשמרת משמע שהיא כיסוי הכלי של יין ונ"ל שזה כמתפרש כסוי בב' גרסי' ולא בפ'

ומצאתי בערוך המטפחות והחריטים תרגומיני' ברונקי' ומחביא א"כ ברונקא היא בב' היא מטפחת שמכסין בה את כלי היין:

דף לא.

ומטמא טומאת משקין ברביעית מה שפיר' המורה דשיעור המשקין לקבל טומאה ברביעית אינו נ"ל בכל שהו מיטמין ומטמאין כדפרישית בפ"ק דפסחים והאי רביעי' אינה אלא לפסול את הגוי':

ותרווייהו כרבנן פי' משום דלישנא קמא דאמר ר' יוחנן אפילו יין משתמר בחותם אחד לא אתי אלא כר' אליעזר אמר הכא דמצינא לאקומי מילתא דר' יוחנן נמי כרבנן אבל מיהו איבעי ר' יוחנן לאקומא מילתא נמי כר"א ולמימר דחותם בתוך חותם בפי' שפיר מצי לאקומי דמילתא דר' אליעזר משמע הכי והכי ולא כדפירש המורה דר' אליעזר בחותם א' שרי ועין כל דין זה בקונטרס תשובותי ובשילהי פ' כל כתבי הקודש גרסי' אמר ר' אבא בר כהנא התיר להן ר' חנינא לבית רבי לשתות יין הכא בקרונות של גוים בחותם א' ולא ידענא אי משום דסבר לה כר' אליעזר דאמר בחותם א' אי משום דסבר לה כרבנן דאמרי חותם בתוך חותם והכא משום אימתא דבי נשיאה זה מוכיח כפתרון המורה דר"א בחותם אחד שרי וקשיא לי טבוא דהכא פסקי' הלכ' כר' אליעזר ובפ' השוכר נמי אמרי' דקי"ל כר"א והא בכולי תלמוד' מוכח דבעינן חותם בתוך חותם כדכתבית התם בתשובותי עיין במהדור' תליתאה:

דף לב:

מה מת מטמא באהל כו' מה שפרש המור' ומינה מה מת אסור בהנאה כו' אינו נ"ל דלגבי אסור בהנאה לא פליגי רבנן עלי' דהא לעיל גבי יין נסך דילפי' לה מזבח דאסור בהנאה לא אמרן ומני ר' יהודה היא ש"מ דמודו רבנן דתקרובת ע"ז אסורה בהנאה ופירושו נ"ל כדפירשית במהדורא קמא:

דף לג.

וישראל ההולך ליריד של גוים כו' מה שמפרשים בתוס' דביריד שאין נותנין בו מכס לע"ז קא מיירי דאי בנותנין בו מכס לע"ז תיפוק לי משום דאמרי' לעיל נשא ונתן פירות כסות וכלים ירקבו ואינו נ"ל דהאי דאמרן ירקבו דוקא לגבי דידי' קא אמרי' דלא ליתהני מנייהו משום קנסא אבל אחריני שרי הילכך ליכא למיחש אלא לדמי ע"ז ומה שמפרשים

נמי דבישראל משומד קא מיירי אינו נראה דאע"ג דאינו משומד לע"ז יש לומר שהוא חשוד למכור צלמים והמעשה מוכיח שהלך שם שאסור ללכת וה"ג גוי ההולך ליריד בין בהליכה בין בחזרה מותר וישראל ההולך ליריד של גוים בהליכה מותר בחזרה אסור ומאי דכתוב בספרים בהליכה מותר דילמא הדר בי' אינו נראה לי דלאו למיפלח לע"ז קא אזיל איצטריכינן להאי טעמא ונרא' לי דל"נ לי' כלל:

נודות הגוים וקנקניהם ויין ישראל כנוס בהן אסורין ואיסורן איסור הנאה דברי ר"מ וחכ"א אין איסורן איסור הנאה פי' פליגי בנודות דרבנן לא אסרי להו בהנאה אלא להטיל יין לתוכן אבל לסחור בהן מותר כיון דלא קאי יין נסך בעינו ור' מאיר אסר אפילו בהנאה ופליגי נמי ביין ישראל שהכניס לתוכן דרבנן סברי אע"ג דיי"נ נתערב ביינו כיון שלא היה בעינו אינו דומה ליי"נ שנפל לבור דאמרי' כולו אסור בהנאה אלא אסור בשתייה ומותר בהנאה ור"מ היה אוסרו אפילו בהנאה כאלו נתערב יי"נ בעינו:

נעשה כזורק מים לטיט מה שפירש המורה דיין זה כלה בלחלוחית הזפת ושוב אינו פולט אינו נ"ל משום דמשמע אע"פ שהיה יין נסך אינו פולט ולקמן בפ' השוכר אמרי' גת של אבן שזפתה גוי מנגבה כו' אלמא משום יין נסך דשדא בה גוי מיתסרא ופירושו נ"ל כדפרישי' במה"ק עיין במהדורא תליתאה:

דף לג:

ראשון ושני אסור שלישי מותר קשיא לי ומהיכן נדע שהיא ראשון ושני וכך מצאתי שגם רבינו חננאל זצוק"ל נתקשה בזה.

דף לה.

מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבלה פי' ה"ה בעור קיבת כשרה כדתנן בפ' כל הבשר המעמי' בעור הקיבה אם יש בה בנ"ט ה"ז אסורה והאי דנקט נבלה משום דכל קיב' נכרי קיבת נבלה היא ולאו לדיוקי מינה הא בעור כשרה שריא והאי נ"ט הוא כדי להקפיא דומיא דשאור שהוא כדי להחמיץ ולא כמו שפירשתי במה"ק בששים וה"ק המעמיד בעור הקיבה אם יש בעור לבדו כדי ליתן טעם ולהקפיא בלא הקיבה הרי זו אסורה מפני טעם העור שכיון שעמד החלב מטעם העור נאסר משום בשר בחלב ואי קשיא א"כ תיאסר בהנאה ונקשי לשמואל כי היכי דמקשי' בחומץ ובשרף תשובה אין זה בב"ח דלא אסר' תורה אלא דרך בישול וזה צונן הוא והו"ל כחתיכת בשר צונן שנפל לתוך חלב צונן אלא מפני שהועמד החלב מכח זה העור אמרי' כאלו טעם העור יש בזו הגבינה ודוקא

לענין איסור אכילה אמרי' הכי ומחמרי' אבל לענין איסור הנאה מוקמינן לי' אדיני' דכיון דלא נתבשל שם העור לא נתן בו טעם ושרי והטעם שנתתי במה"ק מפני שאין בעור ששים אינו כלום חדא דאפילו הוה התם ששים אין בו כח לאסור מפני שהוא צונן וצונן ועוד אם אין כח בעור לאסור את החלב מפני שאין בו ששים יחסור החלב את העור ויעשה העור חתיכה דאיסורא וקרא בב"ח וכל פליטה היוצא' ממנ' תאסר החלב בהנאה דומיא דחמץ ושרף שהרי מכח איסורי הנאה הועמד זה החלב שכבר העור נאסר בהנאה מפני החלב שנבלע בו א"ו צונן בצונן לא בלע לא החלב מן העור ולא העור מן החלב ואין כאן איסור בב"ח מדין תורה כלל אלא כיון דאקומי קא מוקים לה לבשר חשבינן להו כאלו טעם העור יש בבשר והוא חומרא דרבנן ודוקא לענין איסור אחמור רבנן לאוסרו משום בב"ח אבל לענין איסור הנאה לא אחמור ואוקמי' אדיני' עיין בפסקי:

אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא מה שפי' המור' שלא יהא ישראל רגיל אצלו במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא אינו נ"ל דטעמא דידהו משום חתנות היא:

מהו דתימא לבשולי מנא קא מיכוין פי' שהרי בפ' כלל גדול חייבנוהו משום מבשל וה"נ ניחשבי' כמבשל ונאסרי להאי קרא קמ"ל דלשרורי מנא קא מיכוין ונהי דלגבי שבת מחייב דאמרי לשרורי קא מירוין מירפא רפי והדר קמיט ונמצא שעל ידי בישול נתחזק והו"ל כעין מבשל אבל הכא כיון שכל עיקר כוונתי לשרורי' קא מיכוין אע"ד שע"י בישול מתחזק אינו חשוב בישול כזה להיאסור משום חתנות שלא אסרו אלא בישול הראוי לאכילה:

דף לה:

כיון דטהור נמי איכא נסיובי כו' בהאי תירוצא מיתרצי תרווייהו דבין איבעיא לי' לכמכא בין איבעיא ליה לגבינה ליכא למיקם עלה דמילתא אע"ג דבעי לי' לגבינה לא מצי למיסמך אאוקמי דהא איכא נסיובי דלא קיימי ואע"ג דאיכא בי' חלב טמא דלא קאי יש לומר מעורב הוא עם הנסיובי שעומדים בתוך הגבינה הילכך לשום ענין אינו מועיל חלב הגוים ואין ישראל רואהו ונ"ל דלא גרסי' והשתא אתי שפיר השתא דאתית להכי דמעיקרא הוה סבירנא דכל החלב עומד ולא ישאר בו כלום והילכך אין לחוש לגבינה בחלב טמא אבל השתא דאתית להכי גם הגבינה של גוי יש לפרש טעם האיסור שלהם משום חלב טמא שנתערב עם הנסיובי וקאי ביני איטפי והמורה ל"ג תשתא דאתית להכי אלא איבעית אימא ומפרש האי גבינה כל מאי דאמרן אי דבעי לי' לגבינה ה"נ ואינו נראה לי דבכל הגמרות כתוב השתא דאתית להכי וכך גורסים שאר המפרשים גם

לפי דברי המורה לא הו"ל למימר גבינה נמי אלא לגבינה נמי והוה משמע דקאי אחלב השתא דאמר גבינה נמי משמע דקאי לפרושי טעם גבינה דאיירינן בה לעיל מאיזה טעם נאסרה עיין במהדור' תליתא':

מכלל דאיכא למאן דשרי אין דכי אתא רב דימי כי' פי' למדנו משום שהתירוה העם ואע"פ שטעו והתירו שלא ברשות ב"ד הניחום ב"ד בהיתרן ולא דינו לאסרם כדמפרש בירושלמי עימעמו עליה והתירוהו ומאז נהגו היתר בדבר וזהו מכלל דאיכא למאן דשרי שבודאי אין חכם שהתיר פת גוים לכתחלה אלא מאליהם התירוהו העם אלא שב"ד לא רצו למונעם:

הכי אמר אביי הילכתא כר יוחנן מסתברא כמה דפסק רבינו יצחק מפאס זצוק"ל מטמא דגאון דלא פסק אביי הלכה כר' יוחנן אלא גבי ביצה אבל לא בדג מליח וטעמא דמילתא דביצ' נשתני' ע"י האור אבל דג מליח לא נשתנה ע"י האור ולא גזרו רבנן משום חתנות אלא בשלקות שצריכין בישול אבל במלוחי גוים לא גזרו:

פרק ר' ישמעאל (**רמזים**)

דף לו:

אמר [**אבימי נותאי**] **משמי' דרב פיתן ושמנן ויינן כו**' וקא סבר רב דיין ופת נמי דניאל גזר אליהן בעיר דהא תלתייהו כתיבי בי' ושמואל לא ס"ל דפת הוא מי"ח דבר דכי הוה מקשה לרב מר' יהודה נשיאה שהתיר השמן תיקשי נמי לדידי' היכי מצא לבטל ב"ד של הילל ושמאי אלא איהו ס"ל דמשום זליפת הכלים נאסר:

משום נשג"ז מה שפירש המורה בכהן ואינו לאו ממש אלא גזירה משום זונה ישראלית שנבעלה לאסור לה אינו נראה לי דאי בכהן מיירי לאו גמור מדאורייתא אית בה כדתנן ביבמו' וחכ"א אין זונה אלא הגיורת והמשוחררת ושנבעלה בעילת זנות א"ו בישראל קא מיירי שאי בו לאו מדאורייתא אלא מדרבנן:

דף לז.

פשיטא פי' דהא לית לן דרב נחמן בר יצחק דאמר גזרו על בנותיהן שיהו מטמאות מעריסתן דהא פרישנן בנותיהן משום ייחוד:

א"ל בימינו תתיר את הפת א"כ קרו לן בי דינא שריא פי' מפני שגם בפת לא יכלו רוב הציבור לעמוד בה וכמו שמצאנו שע"י עילה התירוהו מאליהן וכמו שהתרת השמן

מטעם זה תתיר גם הפת. ואע"פ שהיא מי"ח דבר. והוא ענה גם הפת הייתי מתיר מטעם זה שבודאי אין רוב הציבור יכולים לעמוד בה אילולי שכבר התרתי שני דברים:

דף נ.

ומקורבות נמי דאיכא למימר מני' נפל אסורות כי פליגי במרוחקות המרוה פי' מרוחקות בתוך ד' אמות ומקרובות אמה או חצי אמה ובתפסוה לו דלקמן פירש בתוך ד' אמות ודוחק נ"ל לומר דתוך ד"א הוו מרוחקות דאמרינן לאו מני' נפול ותו דבצד ד' אמות דידי' לאו תוך ד"א משמע אלא חוץ לד"א והנכון בעיני דמקורבות הוויין בתוך ד"א ומרוחקות חוץ לד"א וזהו בצד ד"א דידי' דלאו דוקא בצד מרקוליס אלא בצד ד"א דידי' דלאותן ד"א הסמוכות לו קרי מרקוליס ותפיסה לו דמקשינן לי' מיקרי כל אותו מקו' הפנוי סביב למרקוליס ואע"פ שהוא יותר מד"א כיון שעומדות בתוך תפיסת המרקוליס אסורות:

ר' ישמעאל סבר עושין מרקוליס קטן בצד מרקוליס גדול ואע"ג דאמרי ר' ישמעאל לקמן ע"ז של נכרי אינה אסורה אלא עד שתיעבד י"ל דהאי מרקוליס קטן נעבד בזורקן למרקוליס גדול נעבד גם זה עמו.

מנין לזובח בהמה בעלת מום שפטור אי קישא נקשה לי' מפרכילי ענבים ועטרות של שבלם שאינן נקרבין לגבוה כדאמרן ואע"ד דמייתי מינייהו ביכורים ע"ג מזבח לאו קרבן נינהו ואפ"V אסורין חשוב' בוודאי הן אסורין משום תקרובת אבל המקריבין לא מחייבי מיתה ואע"ג דרב אמר לעיל זרק מקל בפני' חייב ואינה נאסרת האי סבר דהני נאסרין ואינו חייב:

דף נא:

מצא בראשו מעות כו' מדקתני בראשו ולא קתני בראשה בלשון נקבה כדקתני בכולה מסכתין ש"מ דאמרקו' קאי ואתא לאשמעי' אע"ג דאין עבודתה אלא בזריקת אבנים אפ"ה היכי דמצוי לפניו פרכילי ענבים וכו' אסורין דאמרי' תקרובת ע"ז הן:

ואין נהנין מהם בטובה בין אם נפרש האי בטובה שיחיזק להן טוב' בין אם נפרש שיתן להם שכר כל טעמו כל איסור אינו מפני שמהנה לע"ז אלא מפני שנראה כנהנה מע"ז ואע"פ שנותן דמים אסור ליהנות מע"ז אפילו בדמים ואע"ג דאמרי' אין הקדש לע"ז. מ"מ לרבנן אסור:

מאן דמתני לה אסיפא כ"ש ארישא פי' וא"כ מה דאמ ברישׁ' שלא בטובה שלא בטוב' עובדי' קאמר דאי בטוב' כומרי' אפי' בסיפ' אבור ומתני' הכי משמע דמאי דאסר ברישא שרי בסיפא דכשהיא לע"ז בלבד אין נהנין ממנה אפילו בטובת עובדי' דנראה דברשות ע"ז נהנין ממנה אבל הי' שלה ושל אחרים נהנין ממנה בטובת אחרים כיון שיש להן בה שותפו' ולא מיחזי דברשות ע"ז נהנה ממנה:

דף נב.

משום טומאה ישנה קמבעי' לי' פי' אבל עשה כלי לע"ז לא איצטריך למבעי' דודאי אינה אסורה עד שיעבד דע"ז דישראל דוקא אשכחן מקרא דאסורה מיד ולא משמשי' ותו הא ע"ז דנכרי אליבא דר"ע דאסורה מיד ומשמשי' עד שיעבדו:

תקרובת ע"ז של אוכלין מהו פי' ביטול האוכלין היא כגון שהי' פרכילי ענבים ועטרות שבלים או איצטרובילין ובנות שוח בפטוטרותיהן לפני ע"ז שהוקרבו לה והיו עומדין לפני' לכבוד ושיברן ובטול הכלים הוא שפוגמן קצת וביטלם מאיסורן כדתנן גבי ע"ז דבדבר מועט הוי בטיול אבל לא תחשב שבירה לטהרן משום שבירה כדתנן נשברו טהרו עד שישברם כ"כ דלא חזי למלאכתם א"נ ביטול זה הוא כגון שביטל ע"ז ונתבטלו משמי' ותרבותה עמה כדתנן ביטל ע"ז ביטל משמשי'.

דף נב:

לאו אורח ארעא לאשתמושי בהו הדיוט ואי אמרת יעשה מהן שום בנין בעזרה יש לומר גם זה לאו אורח ארע' מקדושת מזבח לקדושת עזרה. או יש לומר היו צריכים שום בנין בעזרה.

דף נג.

אבל נכרי דנפשי' מבלי תמי' לי ותיפוק ליה משום חלקו של ישראל דאסור ויש לומר כגון שהיה ידוע ומבורר חלקו של גוי שזה עשה הידים וזה עשה הרגלים א"נ מ"מ לבטל משמשיו של גוי שהגוי היה עובדה בכליו וישראל בכליו:

דף נד.

ל"ק הא בצינעה הא בפרהסיא רבא ס"ל כר' ישמעאל דאמר לעיל בפ' אין מעמידין דגם בע"ז יעבור ואל יהרג ודין ע"ז ושאר המצות שוה ובפרהסיא אפילו בשאר המצות נמי אמר יהרג ואל יעבור כדאמר בפ' בן סורר ומורה ההוא גוי דאנסי' לישראל ואמר לי'

קטול אספסתא ושדי בנהרא יהרג ואל יעבור. וגבי רוצח דאמר רבא התם יהר ואליעבור אפי' בצינעה מפני שאין דוחה נפש מפני נפש אבל גבי ע"ז לעולם יעבור ואל יהרג אבל ר"א פליג על ר' ישמעאל ואמר דע"ז וגילוי עריות ושפיכות דמים אפילו בצנעה יהרג ואל יעבור ומייתי לה בפ' בן סורר ומורה ובפ' כל שעה ובפרק יום הכיפורים ור' יוחנן אמרי' התם דאמר כר' אליעזר וראיתי שבהלכו' גדולו' וגם רבי' יצחק זצוק"ל פוסקים כר"א וקשיא לי' להאי פיסקא דאילו לא הוה פלוגתא דאמוראי אלא דתנאי בלחוד קיי"ל דהלכה כר' ישמעאל משו' דנ"א שמותי הוא כ"ש דפליגי אמוראי דקאי ר' יוחנן כר"א ורבא כר' ישמעאל וקיי"ל כרבא דהוא בתרא עיין בפ' ארבע מיתות ברמזי:

כיון ששחט בה סימן א' אוסרה בפ' מרובה ובפ' אלו נערות ובפ' השוחט מוכיח דמן התורה היא אסורה א"כ כשמביא ראי' מאבני המזבח ומכלים איסורן מה"ת הוא מפני שנעשה בהן מעשה ולא כפתרון דפירש דרבנן גזרו בהו ואכתי שפיר קא קשיא לי היכי מייתי ר' לעיל ראי' מכלים דאחז שהן אסורין מה"ת לכלים דבית חניו עיין מה שתירצתי במהדורא תליתאה:

דף נז.

אי משכחנא תנא דאסר כר' נתן סברת המורה מוכחת הנה ובכמה מקומות דמגע גוי אפילו בכוונה לא מיתסר אלא ע"י שכשוך שאין דרך ניסוך אלא בשכשוך ואינו נראה לי ממעשה דאגרדימים דלית שם שיכשוך כלל כ"א מגע בעלמא ונאסר בהנ' ובכל מקום שהוזכר שכשוך פירושו הוא שנגע ביין עצמו:

בהדי דקא נחית נגע בחמרא שלא בכוונה ה"ה גוי שנגע בבגדו ביין אם בכוונה נגע בי' נאסר בהנאה ואם שלא בכוונה ימכר דמה לי בגד מה לי לוליבא:

דף נז:

תינוק בן יומו עושה יי"נ בה"ג פוסק כשמואל דאמר אינו עושה ואינו נ"ל דקיי"ל הילכתא כרב באיסורא וכן פסק רבי' יצחק כרב:

רוקן ומדרסן בשוק טמא דודאי גוים הן ואמאי להטהיר דספ' גוים הן וספק טומאה ברשה"ר טהור כך פירש [רבי' שלמה] בן היתו' ועיקר:

דף נט.

לא צריכא דטפחינהו בידי' פי' כגון שלא נתכוין לזכות בהן דליהוי דיחידאה:

ועל יינא משום יי"נ משום לך לך אמרי' נזירא פי' דמגע לא חשי' דלא הוי הקילוח מחובר לידו כמו הקנה וכחו נמי לא חשיב דאסרן לעיל כחו בכוונה אפילו בהנאה דהתם הוי מוריק ליין בכחו אבל האי לא שפיך חמרא אלא מיא לגו חמרא הילכך לא מיתסר אלא משו' לך לך אמרי' נזירא:

דף ס.

מצרי' טהורה קשיא לי הלא טבול יום פסול את התרומה מדאורייתא והיכא אשכחן בשום טומאה דאורייתא שלא יהא היין כולו חיבור אחד אם הקלנו ביי"נ דאיסורו מדרבנן נקל בטבול יום מדאורייתא תשובה משום דקלושה טומאתו מצינו הרב' חילוקים בטב"י משא"כ בכל הטומאות כדתנן בפ"ק דטב"י המכניס חלה ע"מ להפריש ונשכו ב"ש אמרו חיבור בטבול יום ובה"א אינן חיבור מקרצות נושכות זו בזו ונכרים נושכין זה בזה האופה המיטה על גבי חמיטא עד שלא קרמו בתנור וקולית של מים המחולחלת ורתיחת גריסין של פול ורתיחת יין חדש ר' יהודא אומר אף של אורז בש"א חיבר לטבול יום. ובה"א אינו חיבור ומודים בשאר כל הטומאות בין קלות בין חמורות פי' ומוד' לכל הני דלא הוי חיבור בטבול יום הא חיבור בכל הטומאות אלמא טבול יום שאני משום דקלושה טומאתו:

דעד ברזא אסור ואידך שרי פי' מפני שאינו יכול ליגע בתוך יין החביות אלא שם אצבעו בנקב הברזא והיין יוצא ונגע באצבעו מש"ה לא מיתסר כולי' בהנאה ולא מפני שאינו יכול לשכשך כדפריש המורה אלא מפני שא"י ליגע אם לא שהיין יוצא ונוגע בו תדע שהרי מדמה אותה לטבול יום שנגע בחביות מצדיה והתם מה שיכשוך צריך אלא טעמא דמילתא הוי מפני שאינו יכול ליגע בכל היין של חבית בהדיא והה"נ לענין נסך ולא בעבור שאינו יכול לשכשך שכך הוא המגע [כמו] השכשוך: ואי מצדד צדודי אסור אם תופש אותה ישרה נמצא שאין הגוי עוש' כלו' אבל אם מצדד' נמצא שע"י כוחי עומד היין שהוא סומכ' שלא תפול:

דף ס:

אם אין לו עליו מצוה מותר עיין מ"ש בפירקין דלקמן.

נפל לבור ועלה פי' האי הוי מגע שלא בכוונה דומיא דלוליב' והכי אמר בין אם נגע שלא בכוונה כגון נפל לבור ועל' בין אם נגע בכוונה אלא שעסקו לדבר אחד כגון מדדו

בקנה והי' מטפח על פי חבית מרוחתחת אסור בשתיי' ומותר בהנאה אבל אם היה מגע בכוונה ולא נתעסק לדבר אחר אסור אפילו בהנאה כמעשה דאגרדמי':
כל שבזב טמא בגוי עושה יי"נ נתן סימן על נגיעת הקנה אע"פ שלא נגע בידו אלא נענעו בקנה ונגע בו דומיא דזב שניענע הטהור בקנה וכל שבזב טהור נתן סימן על הזריקה:

דף סא:

דקא אסיל מיני' מני' הילכך דמיא קצת לזריקה וקצת לנגיעה דקנה נגיעה ממש לא הוי דבקנ' נגע והקנה בידו אבל האי נגע בחבית ושבקי' ולא נקיט לה בידיה הילכך בחמתו שרי וזריקה ממש לא הוי דהתם לא ממטי לה בידיה על חמרא. אבל האי דממטי לה על חמרא בידי' מיחזי כמגע הילכך שלא בחמתו אסור:
מסקנא דהילכתא מגע של גוי בין בידו בין ע"י דבר אחר אם בכוונה נגע ולא הי' עסיק בדבר אסור אף בהנאה ממעשה דאגרדמים ומדיוקא דמתני' דמדדה בקנה והי' מטפח על פי חבית מרותחת ואמרו ימכר דוקא מפני שהי' עסוק בדבר אחר. הלא"ה אף בהנאה הוה מיתסר וכן נמי מעשה דלוליבא דנגע בחמרא ושריא רבא לזבוני' לגוים דוקא שלא בכוונה הא בכוונה אסור בהנאה. ואם נגע שלא בכוונה בין אם נתכוין ליגע אלא שהי' עסוק בדבר אחר בין ביד בין ע"י ד"א בין אם לא נתכוין ליגע כלל אסור בשתיי' ממעשה דחרם גוי וממעשה דלוליבא וממעשה דאתרוגא. וממתני' דנפל לבור ועלה כו' ומגע דרגל וה"ה לכל גוו לא חשיב מגע. ובין בכוונה ובין שלא בכוונה אסור בשתיי' ומותר בהנאה וכחו של גוי שמוריק היין מכלי אל כלי ואניו נוגע אם בכוונה עשה וידע שהוא יין במגעהו אסור אף בהנאה ואם שלא בכוונה עשה שלא ידע שהוא יין גרוע ממגע ושרי אף בשתיי' ואם מזג מים ביין אסור בשתיי' משום לך לך אמרי נזירא. ומסתברא דשרי בהנאה. ואם זרק שום חפץ ביין אפי' ברצון לא מיתסר כלל החבית. ואם הגיע החפץ בידו ביין ולא הי' תופסו בידו אלא הניחו ליפול ביין אם מרצונו עשה אסור בשתיי' ואם בחמתו עשה מתר:
פרק השוכר

דף סב.

לקט לי בו ירק היום הנה מצאנו שגם הירק יש לו דין שביעית וקשיא לי ממאי דאמרן לעיל בפ' אין מעמידין זה הכלל. כל שיש לו עיקר יש לו שביעית וכל שאין לו עיקר אין

לו שביעית פי' המורה כגון קישואין ודלועין והרי כמה משניות מוכיחות שכל הירק יש לו דין שביעית. ולא עמדתי על ביאור הדבר מה הוא כל שאין לו עיקר אין לו שביעית:

דף סב:

רבא אמר דקדוש שכרן כו' הם הם דברי ר' יוחנן יש לומר דאביי ורבא לא שמעו דברי ר' יוחנן. אלא חילקו לפרש קושיות הפועל והחמרין והתלמודא היא שחיבר דבריהם אחר דברי ר' יוחנן שאלו שמע רבא דברי ר' יוחנן לא הי' צריך לומר כלום שלא הוסיף על דבריו כלום

אי דאקנייהו ניהליה מעיקרא מתנה הוא דיהבי לה פי' שאמר הילך טהל זה ע"מ שאבא עליך ותעשי בו מיד מה שתרצה נמצא שמתנה היא אצלה ואם לא תיבעל לו תיפטר עצמה בטלה אחר אבל ודאי אי הוה קיים בשעת ביאה הוה חייל עליו שם אתנן אע"ג דאקנייה ניהל' מעיקר' דהא איקיים בי' תנאה ולא כמו שפירשתי במה"ק:

כשהקדים לו דינר ובא לחלק בין נתינת דינר ליד' לנתינת דינר ליד חנווני וכן כשנטל ונתן ביד בא לחלק בין נתינת דינר לנתינת פירות:

דף סד.

כיון דדעתי' לאיגיורי ודאי ביטלה פי' אע"ג דגוי שמכר ע"ז לא ביטלה בהכי גר וודאי מבטלה במכירה זו ליתן רשות ולבטל רשות שניהם דבר אחר הן שהביטול הוא שנוי בעירובין בכמה מקומות פעמים בלשון ביטול פעמים בלשון נתינה:

דף סה.

הא דאמר לי' העבר לי ק' חביות. חבית חבית בפרוטה וה"ה [כששכרו] למלאכה אחרת וא"ל העבר לי חבית של יין נסך דהא לא שייכא בכלל ההיא מלאכה אלא לשון הברייתא תפש ובריית דאמרו לעתותי ערב כמו משל דיברה כלומר לעת ערב דלא שייכא בכלל מלאכתו וה"ה בחצי היום היכא דלא שייכא:

דף סה:

ולא יעשנו מרדעת לחמור ואע"ג דתנן בסוף כלאים תכריכי המת ומרדעת של חמור אין בהן משום כלאים ולא גזרי' דילמא שקיל לי' מעל מרדעת וטלי לי' על בגדי' התם במיודחין לחמור דלא חזו לאינשי אבל הכא דהוא בגד דחזי לאינשי גזרי' דילמא מימלך

וטלי לי' עלוי' אי נמי התם בידועין שהן כלאים והילכתא ליכא למיגזר בהו אבל הכא בגד שאבד בו כלאים קתני דאתי למיטעי הא בידוע שרי זה ראיתי בספר הישר:

דף סו:

ריחיה הלא וטעמי' חמרא חלא ואע"ג דאביי בתר טעמא אזיל ריחא נמי בכלל טעמא הוא וכיון דאיבטל ריחי' לא אזלי' בתר טעמיה:
וכך היו עושין בערבי שבתות בציפרי רב דימי הי' מסתייע משם שאסור שהרי בציפרי היו עושין כך ואי לאו שהי' בו שבח לא היו עושין כן:

דף סז.

אין אומרים קדרה זו חסירה מלח פי' אם לא היתה הקדרה פגומה מחמת דבר אחר וזה פגמה עכשיו אז התירו חכמים שנמצא שזה פגמה ואלולי זה היתה משובחת אבל אם היתה פגומה מחמת דבר [אחר] אע"פ שגם זה הוסיף לפוגמה לא התירו חכמים שכיון שהיא פגומה ועומדת אינן חוששין לפגם זה ובלישנא בתרא קאמר אין אומרים חסירה מלח יא כלומר וכבר נפגמה מחמת דבר אחר וזהמוסיף לפוגמה מותר:

דף סח:

חידוש היא דקא מאיס ובדילי אינשי מיני' פי' והו"ל נבלה סרוחה מעיקרא דשריא לכולי עלמא ואפ"ה אסרי' רחמנא אלא מעתה ליטמא לח ויבש פי' כיון דלא חזי לאכילה מיקרי שרץ יבש דלא חזי לאכילה לא מקרי שרץ דומיא דנבלה אלא אי אמרת דלח נמי לא חזי לאכילה ליטמי לח ויבש כדם הנדה ובשר המת ולטעמך שכבת זרע הטמא לח ויבש פי' הרי שכבת זרע דלא חזיה לאכילה כלל ואפ"ה חילק בה בין לח ויבש וההי"נ בעכבר אע"ג דלא חזיא לאכילה כלל חילק בו דגזירת מלך היא ולאו משום טעמא דבעי' דחזי לאכילה כנבלה:

דף סט.

האי אימרטוטי אמרטיט אי קשיא ואע"ג דאכיל עני' לישתרי משום נבלה שהסריחה שאין לומר דס"ל דחידוש היא דא"כ אמאי קא מבעי' לי' נפל לנו חלא מאי כיון דחידוש הוא אע"ג דלא משבח לי' אסור תשובה י"ל דס"ל דלאו חידוש היא וחזי לאכילה והכא משום דחומץ צומתו ולא מסרח א"נ יש לומר נבלה סרוחה שריא מדאורייתא ואסורה מדרבנן אבל נ"ט לפגם שרי אפילו מדרבנן והיא דאסתייע לעיל מנבלה סרוחה ה"ק

כיון דנבלה סרוחה שריא מדאורייתא נטל"פ שרי אפילו מדרבנן כיון שאין ממשיתו של איסור קיים:

נכרי שהי' מעביר נו' מסיפא דתני מה שעל השלחן אסור ומה שעל הדלפקא מותר מוכיח שאף הפחותות מותרות ביוצא ונכנס והאי דנקט בכולהו בבי סתומות לאשמעי' פלוגתא דרבנן ורשב"ג בשתימה שכך מועיל בכל מקום יוצא ונכנס כיושב ומשמר. סתומות ול"ש פתוחות דהא סתם קתני ואע"פ שיש עליו מצוה שרי ביוצא ונכנס וההיא דתנן נכרי שנמצא עומד בצד הבור של יין אם יש לו עליו מצוה אסור שלא הי' יוצא ונכנס ואפ"ה אם אין לו עליו מלוה מותר מפני שלא הי' יוצא ונכנס ואפ"ה אם אין לו עליו מלוה מותר מפני שלא הי' שם נכרי שהי' צריך הבור שימור שבכר' ישראל הי' הבור ולא הי' צריך שימור ואירע הדבר ונמצא הגוי שם. ותדע דקתני נמצא ולא קתני המניח. הוצרך אם אין לו עליו מלוה מותר דמירתת אבל אם הניחו מדעת והודיעו שהוא מפלי"ג אע"פ שאין לו עליו מלוה אסור דסמכה דעתי' ואמר ליכא ישראל אחריני דחזי לי דהאי היא דהוה משמר לי' והרי הפלי"ג עיין מה שכתבתי בפסקי:

דף סט:

וכי מאחר דקיי"ל כרשב"ג דלא חייש לשתימה כו' פי' מכח חד מנייהו ליכא למשרי דאי כרשב"ג נהי דלא חיישי' לשחימה כיחוש לפתיחת כל המגופה שהרי עכשיו יש לו כמה שהות וניחוש נמי לחלופי דבשלמא בכולי מתני' ליכא למיחש לחלופי שכשהיה מעביר חביות עמו בדרך או בקרון או בספינה לא שכיחי בהדי' דמצי לחלופי וכשהניחו בחנותו נמי מירתח לצאת ולהביא ולהחליף דילמא חזו לי' אבל הכא איכא למיחש לחלופי ואי כר' אלעזר נהי דלא חייש לזיופי דחותם התינה בנוד דליכא למיחש שמא ינקוב במקום אחר. אבל בחבית דאיכא למיחש שמא ינקב שלא במקום החותם אסור הילכך בענין הלכה כרשב"ג דלא חייש לשחימה וכר"א דלא חייש לזיופא ופתרון המורה נ"ל דאע"ג דסבר דפתיחת החבית הויא זיופא ולא חיישינן לזיופא נהי דלזה ליכא למיחש איכא למיחש לחלופי אלא ודאי כדפרישית הוא:

דף עב.

האי זוזי אנסי' פי' דלא הוה מזבן לי' במאה ואי אמרת קמא ליקני נמצא שאין רצונו למוכרה והוא אי עזביננא קאמר. ואפילו אם רוצה הראשון ליתן ק"כ אינו קונה שזה הוא מכר אחר וכבר קנה שני:

דף עב:

לא פחסתו צלוחיתו תיפשוט [לך דאסור] ניצוק תיבעי לך שאין לדקדק דוקא פחסתו אסור הא נצוק שרי שיש לומר יותר הוא חמור הניצק מן הפחיסה מפני שמושפך מלא יין ועומד בפני עצמו ואינו מתערב עם היין שבכלי אלא בראש הדק של משפך וה"א יתן אצבעו על נקב המשפך מלמעלה ואותו היין שעומד בדקותו של משפך יאסר וכל מה שעומד ברחב שלו לישתרי אבל הניצוק יש לומר דכולי' הוי חיבור ואסור עיין ספר המכריע בערך ל"ז:

דף עג.

אפילו כל היום ראשון ראשון בטל והא דתנן לקמן יי"נ שנפל לבור כולו אסור בהנאה נראה לי שיש לנו לפרש כגון דנפל יי"נ ברישא דהו"ל היתרא לגו איסורא והמורה שפירש שהיתה חבית גדולה ונשברה ונפל כולו כאחד דליכא למימר קמא קמא בטל אינו נראה לי דאע"ג דנפל כולו כאחד גבי בור מלא כל שהו חשוב והמערה מחבית לאו מברזא דחביתא משמע דדא"כ מה בין זה לצלצל קטן דלקמן אי אפשר לו להיות כל כך פיו צר שיהא פחות מפי הברזא א"ר שהסיר כל המגופה משמע ועירה מפי החבית ואפ"ה בטל תדע דאע"ג דנפל בבת אחת אמר ר' יוחנן דבטל דכי מקשי' לי' ממתני' ונדחק לתר דנפלו התירא לנו איסורא אמאי לא תריץ לי' כגון דנפיל בב"א א"ו לא שני לי' דאפילו בבת אחת בטל אצל הרוב:

דף עג:

אלא הכא ברואין קא מיפלגי פי' לא דמו להדדי דהכא איכא מים דמבטלי לאיסורא והכא אדרבא שאור דולין מסייע לשאור דתרומה והכא בשאור לית בי' שיעורא למיסר העיסה והכא ביין אית בי' שיעורא למיסר הבור דהא שיערו בכל שהו הילכך אם החמיר מוקי' ביין שיש בו שיעור לא החמיר בשאור שאין בו שיעור ויש לומר דס"ל זה וזה גורם מותר ור' יוחנן אם הקל ביין מפני שהמים מבטלין אותו לא היקל בשאור ששאור של חולין מסייעו ויש לומר דס"ל זה וזה גורם אסור:
תניא כוותי' דרב ושמואל ותניא כוותי' דר' יוחנן מגמגם לבי אטו לא ידעי' פלגותא דרבנן ור' יהודא דר' יהודא סבר מין במינו במשהו ורבנן סברי בנותן טעם כדתנן בפ' גיד הנשה גבי גיד וחתיכה דנבלה וגבי דם בכיבוי הדם לבד בייי"נ וטבל דמחמרו רבנן ומודו:

דף עד.

הלכה כרשב"ג חבית בחבית מה שפירש המורה דשקיל חדא ושרי בנהרא ואינך נישתרו בהנאה אינו נראה לי שלא מצינו שהתיר דבר זה אלא ר' אלעזר שזהו דרך פדיון ורשב"ג לא ידעי' מאי קסבר בפדיון ע"ז כדפירשית במה"ק:

דף עד:

גת של אבן שזפתה גוי אי קשיא הא אמרן לעיל בפ' אין מעמידין גבי נודות גוי רובבן ועודן ונתן לתוכן יין ושרינן לי' משום דנעשה כזורק מים לטיט תשובה התם מיירי ביין ישראל שבעם שמשליכו לתקן הנוד אינו מתנסך אבל לעולם ביין הגוים אסור:

ושל עץ ר' אומר ינגב וחכ"א יקלוף את הזפת פי' זפת שעל גבי העץ בולעת יותר מספת שע"ג האבן וגם פליטתה קשה מפני העץ שמלחלחה מלמטה והמורה שפירש דשל עץ בעיא ספת טפי אינו נראה לי. אמר רבא דוקא שזפתה כו' עיין בקונטרסי בפ"י דכלים: ונועצה עשר פעמים בקרקע מה שפירש המורה אע"פ ששפה אינו נ"ל דהא מעשה דשבור מלכא לא הוי אלא נעיצה ונ"ל דלפרושי אתא דמאי שפה נועצה. מר יהודא ובאטי בר טובי הוו יתבי קמי' ודשבור מלכא זה באטי בר טובי עבד הי' כדאמרי' בריש עשר' יוחסין באטי בר טובי ברמות רוחא דאית בי' לא שקיל גיטא דחירותא:

תניא בספרי כל דבר אשר יבא באש תעבורו באש כגון הלוכסין והסכינין והקדרות והשפודין והאסכלאות מפני גיות גוים וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים כגון הברבנאות והכוסות והקיתונות וקומקומין והיורות מפני גיות הגוים ופי' רבי' הלל מסלווידי זצוק"ל הלכוסין והסכינין והקדרות דהיינו קדרות של מתכות והשפודין והאסכלאות מלבנן באש מפני גיות גוים שצולין ומבשלין בהם גוים ובלעו מבישוליה' והקרבנאות והכוסות כו' איכא מהני שנשתמש בהן ע"י חמין כגון קומקומין ויורות ואינו נראה לי פתרון זה כלל שיהא קדרות של מתכת צריכות ליבון שהרי אי דרכן לצלות בהן אלא לבשל בהן ובהגעלה ברותחין סגי להו ולא בעי ליבון ונ"ל דבבבא דרישא נייי"ל התנא שני ענינים בין אותן שדרכן ללבן ובין אותן שדרכן להגעיל ולתרווייהו קרי באש מפני שגם ההגעלה ברותחין על גבי האש היא והלוכסין והסכינין והקדירות צריכין הגעלה והשפודין והאסכלאות צריכין ליבון ובבבא דסיפא תנא כל אותן שתשמישן ע"י צונן שמדיחן במים ודי להם ואע"ג דתני בסיפא יורות נ"ל דמשבשתא היא או שמא יש לומר שאינן יורות של בישול ומזו הברייתא מוכיח הסכינין לא בעי ליבון אלא ברותחין סגי להו כדפרישית בפ' כל שעה במהדורא בתרא מדתני לסכינין בהדי קדרות ולא תני להו

בהדי שפודין ואסכלאו' ובספרי זוטא תניא כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש וטהר שדרכו להבליע באור יבליע באור זו האסכלה והשפוד וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים כלים שהן מחוסרין הגעלה אלו הדודים והיורות וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים כלים שהן מחוסרין הגעלה אלו הדודי והיורות וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים כלים שהן מחוסרין הגעלה אלו הדודים והיורות וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים כלים שהן מחוסרין שטיפה אלו הקיתוניות והדליות והסיטליות ד"א וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים כלים שאינן עשוין לקבלה איו הפשוטין אילו הסכינין והסייפין והרמחין וכל אשר לא יבא באש תעבירו במים כלים שאינן עשוין למלאכה אבל עשוין לנוי אלו קטליו' ונזמים וטבעת כו' גם מזו מוכיח דסיכנין לא צריכי ליבון דמתדתני סכינין בסיפא ולא תני להו ברישא גבי שפודין ואסכלאות ש"מ דלא בעי ליבון בשפודין ואסכלאות ואע"ג דבסיפא לא מיירי בענין גיעול אלא בענין טומאה. וטהרה מ"מ איכא לדיוקא מדאסר להו הכא ולא אדכר להו לעיל גבי שפודין ואסכלאות ש"מ דאין דינן שוה עיין במהדורא תליתאה בשילהי מסכת ע"ז לעיל רב ושמואל דאמרי תרווייהו כל איסורין שבתורה במינן במשהו כו' מ"ש במהדורא קמא דהילכתא כרב ושמואל משום דאביי ורבא קיימי כוותייהו קצת מספר הישר בא בידי וריאתי שם ראיות גדולות ומבוררות כאור וכצהרים דהלכה כר' יוחנן וריש לקיש דאמרי בין במינו בין שלא במינו בנותן [טעם] חוץ מטבל ויין נסך דבמינן במשהו ושלא במינו בנותן טעם ותרומה נמי דינה כטבל דהא אמר ר' יוחנן שני כוסות אחת של חולין ואחת של תרומה שמזגן ואח"כ עירבן סילק את מינו וכו' מכלל דתרומה כמו טבל ואינה בטלה דחד טעמא היא דכי היכי דאמרינן גבי טבל כעלייתו כך איסורו גבי תרומה נמי כהתירה כך איסורה דחיטה אחת פ7וטרת את הכרי בשילהי ע"ז ואביי ורבא כר' יוחנן ס"ל דהא דאפליגו אביי ורבא גבי חמירי דחיטי וחמירא דשערי וגבי חלא דחמרא וחלק דשיכרא ולא איפליגי במילי אחריני משום דאלו שני דברים בלבד הוו מין במינו במשהו דהיינו טבל או תרומה ויין נסך ובהני אפי' ר' יוחנן מודה דרבא בפי' ס"ל כר' יוחנן וראיתי שם כתוב ועל טבל קשה לי ההוא דאמרינן בנדרים בהנודר מן הירק כל שיש לו מירין כגון הטבל וכו' לא נתנו בו חכמים שיעור כן אמרינן גבי מעשר שני בבבא מציעא דאינו בטל ברוב הואיל ויש לו מתירין טבל נמי אמאי בטל בשאינו מינו ונ"ל כי היכי דמוקמינן בב"מ דמעשר שני שאין בו ש"פ בטל ברוב וכגון דלית לי' מעות הראשונות (אהאי) כך מצאתי כתוב בספר ונ"ל לתרץ קושייתו דהיכא אמרי' דטבל ומעשר הן דבר שיל"מ ואינן בטלין אפילו באלף הני מילי כשעומדין בעינן שיש לו תקנה להתירן אבל כשנתערבו באחרים ונימוחו שוב אין

להן תקנה להתירן דכיון דנימוחו ואינם בעינם כאלו אבדו מן העולם דמי ולא חייל שם תרומה ומעשר על מה שמפרשי על אותו טבל שנימוחו וגם לא חייל פדיון על מעשר שני שנימוח הילכך דינן ככל האיסורן להיות בטלין בששים וההיא דנדרים ודבבא מציעא בטבל ומעשר שני העומדים בעינם קא מיירי שאם נתערבו טבל ומעשר שני חטין בחטין אפילו באלף לא בטלי ולא בתרומה שעולה באחד ומאה או בכלאי הכרם שעולין בא' ומאתים מפני שאז וודאי יש היתר לאיסרן אבל כשנימוחו ובטל ממשן לעולם אין היתר לאיסורן שהרי בכל איסרין שבתורה היכא דבטל ממשו אע"ג דאיכא טעמו איכא מ"ד דאינו אסור מן התורה ואפילו למ"ד אסור מן התורה מודה הוא דיאן לוקין עליו דכיון דנימוח בטל ואי שמו הראשון עליו ה"נ כיון דנימוחו בטלי ושוב לא מיתפס זה שרוצה להתירן בקדושה והרי הן באיסורן ומש"ה איצטריך למימרא חוץ מטבל כגון שנימוח מין במינו ולא מנה נמי גם מעשר שני וחדש והקדש שאלה דווקא כשהן בעינם ואינם ניכרים לא בטל אפילו באלף מפני שיש להן מתירין אבל אם נימוחו בטלין בנותן טעם אבל טבל אע"פ שנימוחו הוא אוסר בכל שהו כיי"נ עיין במהדרוא תליתאה ועיין בפ' הערל במהדורא תליתאה שפירשתי שאין לומר דבר שיל"מ אפילו באלף לא בטיל אלא בדבר יבש אבל בדבר לח לא אמרי' הכי: